

ПОЗИЦИЯ НА КС НА КНСБ ПО ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ЗА 2021 Г.

I. ПО ФИЛОСОФИЯТА И ОСНОВНИТЕ ПАРАМЕТРИ НА ПРОЕКТОБЮДЖЕТА

Законопроектът за бюджета на ДОО за 2021 година, както винаги е разработен на високо професионално ниво и е придружен с подробни статистически и аналитични материали за натуралните показатели, а също и за тенденциите по отношение финансовите параметри, адекватността и стабилността на системата.

Политиките по приходите и разходите, заложи в проекта се базират на действащо законодателство и са съобразени с основните допускания за периода 2020-2022 г. включени в РМС № 815/30.12.2019 г. и указания на министъра на финансите от месец октомври 2020 г. във връзка със заключителния етап на бюджетната процедура за 2021 г. Все пак, следва да отбележим, че се предвиждат и изменения в КСО, по-голямата част от които третира по-прецизно и по-детайлно съществуващи нормативни решения.

Разходите за пенсии за първи път през последните години надхвърлят макар и малко (01%) границата от **10 на сто от БВП за 2021 г.**, като се има предвид, че за настоящата година този показател беше планиран на нивото на предходната 2019 г. – 8,3 на сто, но мерките, свързани с пандемичната обстановка го „придвижиха“ до **9 на сто от БВП.**

Като цяло философията на бюджета на ДОО за 2021 г. е основно базирана на традиционния консервативен подход по отношение стъпките за повишаване адекватността на пенсиите (осъвременяване с минималния процент по Швейцарското правило). Но се предвиждат и сравнително по-амбициозни мерки по отношение на минималната и максималната пенсии, при това новите размери на същите се въвеждат от началото на годината, а не от датата на осъвременяване – 1 юли.

Положителна оценка заслужава и продължаващото изплащане на сумите от по 50 лв. на всички пенсионери през цялото първо тримесечие на 2021 г.

ОСНОВНИ СОЦИАЛНО-ОСИГУРИТЕЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ

1. За 2021 г. се предвижда ръст на средногодишния брой осигурени лица с **45,4 хил. души повече (1,6 на сто)** в сравнение с очакваното изпълнение за 2020 г. и **51, 8 хиляди по-малко от планирания брой за 2020 г.**

2. Планирано е очакване за намаляване равнището на безработица, като **средногодишният брой на безработните лица с право на парично обезщетение за безработица е 103,4 хил. души**, при очаквани 119,9 хил. души през 2020 г., което е с **16,5 хиляди по-малко**, както и с **53,2 хиляди повече от първоначалния план** за същата 2020 г. Този и предходния показател е редно да се разглеждат в светлината на политиките за заетост през 2021 г. които в материалите към проектобюджета на ДОО не са описани.

3. Заложен е **среден осигурителен доход за 2021 г. от 1166 лв.** (увеличение със **8,87 на сто спрямо очакваното изпълнение – 1071 лв. и 9,68 % спрямо плана** за 2020 г.).

4. В проекта на ЗБДОО за 2021 г. е предвидено **намаление на средномесечния брой пенсионери с 18,3 хил. души** по сравнение с очаквания към края на 2020 г. брой и с **33,6 хил. по-малко спрямо плана** за същата година. Причините за това основно са свързани с действащите норми за повишаване на изискванията за достъп до пенсия за ОСВ.

5. Очакваните приходи за настоящата 2020 г. са в размер на **8 051,1 млн. лв.**, или с **338 млн. лв. (4,4 на сто) над плана**. Планираните за следващата 2021 г. са с **406,1 млн. лв. повече от изпълнението и 744 млн. лв. над планираните за 2020 г.**

За 2021 г. в консолидирания бюджет на ДОО са планирани общо приходи – **8 457,2 млн.лв.** и за покриване на дефицита – **6 205,4 млн. лв.**, преобладаващата част от които покриват разходите за пенсии.

Както се вижда, **ръстът в приходите през 2021 г.** в сравнение с очакваното изпълнение за 2020 г. е **5,05 на сто**, а финансирането от страна на

държавата (чрез получени трансфери от държавния бюджет) нараства с **8,46** на сто.

6. Разходите за 2020 ще възлязат на **13405, 7** млн. лв., с 42,6 млн. лв. по-малко от предвиденото (1,5%) по план. За **2021 г.** се залагат разходи от **14833,9** млн. лв., или с **1385,6** хлв. **повече** от плана за 2020 (**10,3%**) и **1428,2** хлв. (**10,6%**) повече от очакваните за 2020 г.

Заложеният за 2021 г. общ размер на разходите за пенсии, краткосрочни обезщетения, службите по социално осигуряване и предоставени трансфери ще бъде в размер на **14 841,3** млн. лв.

II. ПО ПОЛИТИКИТЕ ЗА ПРИХОДИТЕ

В частта на приходите от осигурителни вноски в бюджета на ДОО за 2021 г. са предвидени следните параметри:

- Увеличава се **минималният осигурителен доход** за самоосигуряващите се лица от 610 лв. на **650** лв.;
- Не се предвижда увеличение на МОД-те. **Общият среден ръст ще бъде около 4,5** на сто благодарение на планирано увеличение на минималната работна заплата с 6,6 на сто (от 610 лв. на 650 лв.) Така на практика числа, различни от новата МРЗ за страната в таблицата за МОД остават единствено в първите две колони – ръководители и специалисти. **Заключението е, че Правителството не намира необходимост или може би смелост да използва този действен инструмент за борба със сивата икономика, макар че сравнението на средните действащи нива на МОД във всички ИД показват, че такава възможност има.**
- За поредна година се залага **нулев ръст на минималния осигурителен доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители - 420** лв.

Доколкото тези две категории осигурени лица съответстват по статут на самоосигуряващите се лица, **минимумът, който би трябвало да се наложи като ръст на МОД за тях е 6,6 на сто съответно на ръста на МРЗ за страната, или 447,72** лв., т. е. поне **450** лв.

Минимален доход на неразумно ниско ниво вече десетилетие, не гарантира защитата на тези осигурени лица поне на минимално ниво и на практика те могат да разчитат единствено на солидарността в системата, но в пъти повече, отколкото всички останали осигурени лица.

- И в този проектобюджет на ДОО **максималният осигурителен доход** за всички осигурени лица остава на ниво от **3 000 лв.**

КС на КНСБ счита, че логиката изисква този параметър, да се увеличи най-малко с ръста на МРЗ за страната (6,6%) и да се установи на 3200 лв.

Като цяло, заложените в ЗБДОО 2021 г. параметри по приходите не дават много основания приходните политики да се определят като достатъчно амбициозни.

КС на КНСБ намира за недалновидно решението да се задържа ръстът на максималния осигурителен доход. Нещо повече повишаването на максималната пенсия без обвързката ѝ с максималния осигурителен доход, както е предвидено в КСО (с преходна разпоредба в ЗБДОО), създава реална опасност на 1 януари 2022 г. да се окажем в ситуация на максимална пенсия от 1200 лв. (40 на сто от 3000 лв.), както повелява законът.

Минималният осигурителен доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите продължава да се поддържа на неразумно ниско ниво вече десетилетие. Тези хора на практика не могат и да разчитат дори на собственото си осигуряване, а защитата им се базира единствено на проявите на солидарността в ДОО, но за тях тя действа в пъти повече, отколкото за всички други групи осигурени. А онези от тях, които са задължени да се осигуряват и във втория стълб, при това ниво на доход за осигуряване едва ли някога ще постигнат що-годе прилично ниво на допълнителна пенсия от УПФ.

Заключението на КНСБ по приходните политики на проекта на ЗБДОО за 2021 г. е, че в тях се проследява известна инертност, а не амбиция да се гарантира по-добре приходната част на бюджета. И макар в преходните и заключителни разпоредби на законопроекта (приложение към настоящата позиция) да има някои текстове, които целят да ограничат

злоупотребите, то в началото на процеса – размерите на осигурителните вноски няма дори и плахи промени. Така, въпреки поуките от 2020 г., която ясно показва важната роля на фонд „Безработица“ на ДОО в особени и трудни икономически ситуации няма предложение, дори и за най-минимално увеличение на вноската в този фонд (напр. с 0,2 на сто).

Същевременно, за да се гарантира ритмичност на приходите от осигурителни вноски, каквато е основната тяхна функция е крайно време да се ограничат възможностите недобросъвестни работодатели да декларират дължимост на осигурителните вноски с години и на практика за сметка на приходите на осигурителната система, респективно правата на хората да кредитират собственото си безотговорно поведение на пазара на труда. Тази практика е изключително вредна по принцип, защото именно тя създава нелоялната конкуренция, а не размерите на вноските. За допълнителното задължително пенсионно осигуряване тя е направо разрушителна.

В тази връзка, **КС на КНСБ** счита, че **Конфедерацията следва да предложи съответните нормативни изменения, с които възможността да се декларира дължимост на осигурителни вноски (както в ДОО, така в ДЗПО и ЗО) да се ограничи до 3 или най-много 6 месеца. След този срок да се пристъпва незабавно към всички мерки за принудително събиране, като до пълното издължаване на невнесените вноски върху дължимите суми да се прилага ОЛП +10 пункта.**

III. ПО ПОЛИТИКИТЕ ПО РАЗХОДИТЕ

Политиките по разходите в ЗБДОО за 2021 г., както отбелязахме по принцип **се придържат към параметрите в средносрочната фискална рамка. Взети са предвид и законодателни промени, влезли в сила през настоящата 2020 г.,** които имат отражение в разходите, а така също и разпростирането на някои от тях и за следващата година, какъвто е например случая по отношение увеличението на минималното обезщетение за безработица на 12 лв. на ден.

1. Предвиденото увеличение на минималната пенсия този път се въвежда от 1 януари 2021 г. и тя се установява на 300,00 лв. месечно

(увеличение с 20 на сто). Този размер минимална пенсия беше предложен още преди месец и от КНСБ.

2. Също от 1 януари 2021 г. се увеличава и **максималната пенсия от 1200,00 лв. на 1440,00 лв.** (увеличение с 20 на сто). Тук подходът, който използва вносителят е еднократен (с преходна разпоредба и само за 2021 г.) и числото е посочено, без да се променя текстът в КСО, който обвързва автоматично максималната пенсия с максималния осигурителен доход.

4. Предвидено е от 1 юли 2021 г. **осъвременяването на пенсиите, отпуснати до края на 2019 г. да бъде с 5,0 на сто** (чл. 100 от КСО).

По този въпрос КНСБ беше анонсирала собствено предложение да се приложи диференцирано осъвременяване на пенсиите до официалната линия на бедност. За жалост след като първоначално беше възприето и дори анонсирано като правителствено намерение, в последствие предложението на КНСБ беше изоставено, тъй като явно не се намери достатъчно политическа смелост да се направят необходимите нормативни промени за прецизиране прилагането му. В тази връзка беше анонсирано, че на лицата с пенсии до линията на бедност след приключване на периода, в който ще се предоставя на всички пенсионери по 50 лв. ще бъдат предоставени ваучери за храна на стойност 120 лв.

5. Приносът на **всяка година осигурителен стаж** в пенсионната формула се запазва на достигнатото през 2020 г. ниво - **1,2 на сто**. По този повод КС на КНСБ припомня, че принципната претенция на КНСБ за подобряване адекватността на пенсиите, чрез повишаване приноса на всяка година ефективен осигурителен стаж остава в сила. В тази връзка беше и предварителният анонс на ръководството на Конфедерацията за прилагане на 1,3 през 2021 г., но той не получи позитивен отзвук у управляващите.

Общите разходи за пенсии през 2021 г. ще възлязат на 12 346,7 млн. лв., или с 1 770,1 млн. лв., респективно с 16,7 на сто повече в сравнение със ЗБДОО за 2020 г. (10 576,6 млн. лв.). Както вече бе отбелязано, по-високият ръст на нарастване на разходите за пенсии се дължи на политиките за допълнителните плащания от 50 лв., за увеличаване на минималната пенсия за ОСВ (300 лв.) и по-високия таван на пенсиите (1440 лв.) от 1 януари следващата година.

Средната пенсия на един пенсионер през 2021 г., съгласно проекта ще достигне **488,97 лв.**, което означава **номинално нарастване с 18,6 на сто при очакван среден размер за 2020 г. – 412,28 лв.** (планиран със ЗБДОО 2019 г. – 386,27 лв.). **Реалният ръст на пенсиите през 2021 г.** ще бъде **16,2 на сто**, при прогнозирана стойност на средногодишната хармонизирана инфлация за 2021 г. – **2,1 на сто**.

Брутният коефициент на заместване на дохода за **2021 г.** (средна брутна работна заплата/средна пенсия) нараства до **41,9%** (при около 39% за 2020 г., а **нетният** (нетна средна заплата/средна пенсия) - **54%**. (50,0% - 2020 г.) Спрямо 2020 г. има нарастване съответно, както на брутния коефициент на заместване, така и на нетния коефициент на заместване, което е безспорно положителна тенденция, но не бива да се забравя, че тя е формирана и на базата на плащания, които не променят самите пенсии (50-те лева до м.март), както и на политики, които ако не следват направеното през 2021 (ръст на минималната и на максималната) трендът може и да се задържи.

Разходите за пенсии като процент от БВП през 2021 г., както вече бе отбелязано се очаква най-после да преминат границата от **10 на сто от прогнозирания БВП**, при 9,0 на сто за 2020 година. Но и тук имат отражение допълнителните и специфични мерки с временен характер. И все пак това е показател, който **заслужава позитивна оценка**.

По краткосрочните обезщетения за 2021 г.:

Проектобюджетът на ДОО в тази си част е съобразен с действащото законодателство, ЗБДОО за 2020 г., очакваното изпълнение към юли с. г. и прогнозирания брой осигурени лица и техния среден осигурителен доход.

1. Запазва се равнището на увеличеният през 2020 г. година минимален дневен размер на обезщетението за безработица от **12,00 лв.** **Максималният** размер на същото, обаче **не се променя** и остава в размер на 74,29 лв.

Без да омаловажаваме тази стъпка, следва да отбележим, че за 2021 г. би трябвало да се предвиди по-амбициозен ръст на минималното обезщетение. КНСБ вече анонсира **искане за 17 лв.** Макар тази сума да съответства на 60 на сто от дневната МРЗ за страната през 2020 година, то тя е доста близка до тази, която би се получила като 60 на сто от дневната

МРЗ през 2021 г. – 18,60 лв. КС на КНСБ счита, че има всички основания за увеличаване на минимума за безработица.

3. Без увеличение остава обезщетението за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст. То остава на ниво 380 лв.

Становището на КС на КНСБ е, че то трябва да се увеличи от 380 лв. поне на 440 лв., сума необходима да подкрепи нарасналите разходи, свързани с издръжката на едно дете. Не бива да се забравя, че това е осигурително плащане, което замества загубения трудов доход (работна заплата) на майката, което означава, че тази сума се изплаща и на осигурени лица с много висок осигурителен доход, поради което не бива години наред да се оставя без увеличаване.

По отношение на разходните политики в краткосрочното осигуряване КС на КНСБ счита, че също са необходими повече усилия, за да се постигне плавно подобряване на адекватността на обезщетенията.

Безспорно е, че в отделните фондове е планирано нарастване на разходите, но практически нивата на обезщетенията в случаите на отглеждане на малко дете, при смърт на осигурено лице, както и недостатъчното увеличение на минималното дневно обезщетение за безработица (12 лв., вместо 18,50 лв. – 60% от 650 лв.) не гарантират достатъчно повишаване на адекватността на защитата.

За 2021 г. общо разходите за парични обезщетения и помощи възлиза на 2 038,7 млн. лв., което е с 1,7 на сто повече в сравнение с очакваното изпълнение за 2020 г. При паричните обезщетения за безработица са заложили разходи на ниво **711,6 млн. лв.**

При изложените политики за приходите и разходите на ДОО дефицитът на консолидирана основа възлиза на **5 840,6 млн. лв.** Поддържа се и състоянието на **дефицит на всички фондове на ДОО,** с традиционното изключение при Фонд „Трудова злополука и професионална болест“ (излишък 179,4 млн. лв.).

Очаквано, най-голям е **дефицитът във Фонд „Пенсии“ – 5 448,3 млн. лв.** Висок е и **дефицитът на „Фонд пенсии за лицата по чл. 69“ – 188,7 млн. лв.,** въпреки че вноската за него не толкова отдавна бе увеличена с 20 процентни пункта, което означава че е необходим сериозен анализ на състоянието на фонда.

страната и се установи на **3200 лв.** Тази стъпка не би затруднила особено предприятията, доколкото работещите с такива заплати са все още рядкост. Що се отнася до сектори, в които преобладават такива размери на заплатите, те са облагодетелствани да не участват със същия дял в солидарността, както хората с по ниски възнаграждения (плащат единствено ДОД за частта над 3000 лв.), което не е справедливо. От друга страна тези лица са лишени от повишението на собствените си краткосрочни и дългосрочни (пенсии) обезщетения.

3. Да се увеличи (макар и не от началото на годината) минималният размер на обезщетението за безработица на 17 лв., което ще направи доста по-адекватна защитата на нискодоходните групи;
4. Да се увеличи **обезщетението за отглеждане на дете до 2 годишна възраст от 380 поне на 440 лв.** за да се подкрепи по-адекватно нарасналата потребност при издръжката на семействата с деца до 2 г. възраст в пандемичната ситуация;
5. Във връзка с анонса на Правителството за предоставяне на ваучери за храна на стойност 120 лв. на лицата с пенсии от минималната до нивото на линията на бедност КНСБ да предложи и аргументира предоставянето на тази сума да стане чрез пенсионната система и не под форма на ваучери, а в пари. Това ще облекчи както институциите, така и най-вече пенсионерите, а не на последно място ще спести излишни административни разходи за отпечатване на ваучерите, тяхното разпространение, обвързването на търговската мрежа с подобен ангажимент и пр.

20 октомври 2020 г.

КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ НА КНСБ